

Het licht gezien

Bijna-doodervaringen

Kenneth Ring / Evelyn Elsaesser-Valarino

295 p.

Uitgeverij Ankh-Hermes, Deventer Nederland

1999

ISBN 90-202-6018-9

Een bijna-doodervaring (BDE) is een openbaring van een overweldigende, diep ontroerende schoonheid, die je leven totaal kan veranderen. Boeken over dit onderwerp met verslagen van BDE's zijn er legio, maar de vraag hoe we met de wijsheid die zo'n ervaring ons kan brengen concreet iets kunnen doen, blijft in de meeste literatuur buiten beschouwing. Het licht gezien, geschreven door twee bij uitstek deskundige auteurs op dit terrein, gaat dan ook niet zozeer over de ervaringen zelf, maar over de lessen die wij, al diegenen die niet zo'n levensbedreigende situatie hebben meegemaakt, ervan kunnen leren. Bijzonder is overigens het materiaal van Ring over BDE's bij kinderen en van blinde mensen. Deze en andere opmerkelijke getuigenissen vormen de basis voor de hulp en de begeleiding en voor de praktische oefeningen om tot meer wijsheid en levensinzicht te komen, tot meer mededogen met onszelf en meer betrokkenheid bij anderen. Ook kunnen de inzichten in dit boek ertoe bijdragen dat we beter op de dood en het overgaan zijn voorbereid en dat de we de dood van anderen beter kunnen verwerken. Na het lezen van dit bijzondere boek komen we wellicht tot de conclusie dat we nu heel anders tegen *het leven* aankijken.

Inleiding: leven en sterven in het Licht van de bijna-doodervaring

In de meer dan twintig jaren die verstreken zijn sinds de publicatie van Raymond Moody's baanbrekende boek *Life after Life*, is een groot deel van de mensheid - tenminste oppervlakkig - vertrouwd geraakt met het verschijnsel dat Moody met de term 'bijna-doodervaring' doopte (BDE). Vanwege de enorme publieke belangstelling die op gang kwam door dit boek, pikten de média dit fenomeen snel op en volgden de praatprogramma's, documentaires, tijdschriften-en krantenartikelen over dit onderwerp elkaar in een rap tempo op. In feite is dit onderwerp na die eerste golf van algemene interesse nooit meer uit de média verdwenen. Radio, televisie en pers aten met een onverzadigbare honger uit de ruif van de BDE en het lezerspubliek verslond de autobiografische verslagen van BDE's, zoals Betty Eadie's *Embraced by the Light*, met een verbazingwekkende gretigheid. Ook Hollywood, altijd op zoek naar spraakmakende thema's, hielp in het begin de ontdekkingen over de BDE te verspreiden, met films als *Résurrection*, *AH That Jazz* en *Brain-storm*, en is dat over de jaren heen blijven doen met een stroom van andere films, waaronder de heel populaire *Ghost*, *Flatliners* en *Jacob's Ladder*. Dankzij deze niet aflatende inzet van de pers en de overige média, hebben we nu twintig jaar van onverflauwde aandacht achter de rug voor de verhalen van mensen die een levensbe-dreigende situatie overleven.

Als gevolg hiervan is bijna iedereen bekend met de getuigenissen van deze reizigers in het land van de dood. Hun verzekering dat er inderdaad 'licht aan het einde van de tunnel' gloort heeft hoop en troost gebracht aan ontelbare miljoenen. Kan iemand nog eraan twijfelen dat, vanwege wat we van hen over de ervaring van het sterven hebben geleerd - uit hun verhalen die door de média naar alle uithoeken van onze wereld zijn uitgewaaierd - wij heden met nieuwe ogen naar het gezicht van de dood kijken en het herkennen als een afspiegeling van de Geliefde?

Vanzelfsprekend zijn het niet alleen de média geweest die zich hebben vastgeklampt aan deze inspirerende verhalen, om op die manier de kijk- en leescijfers van hun programma's en bladen op te schroeven. Wetenschappers, onder wie ikzelf, deden jaren hetzelfde toen we deze verslagen boekstafden, onze statistieken en grafieken uitbrachten en streefden naar begrip en een verklaring van deze buitengewone ervaringen. Ik weet nog dat, toen ik in 1977 met onderzoek op dit gebied begon, meteen nadat ik het boek van Moody had gelezen, ik vooral uit nieuwsgierigheid wilde weten wat er nu waar was van deze verbazende verhalen. Maar toen ik dezelfde soort verhalen als Moody hoorde uit de mond van mensen die ik interviewde, kreeg bij mij een andere behoefte de overhand. Ik wilde andere wetenschappers duidelijk maken dat hier inderdaad van een verschijnsel sprake was dat hun aandacht en onderzoek waard was en probeerde hen te bewegen er zelf onderzoek naar te doen. Na-tuurlijk zaten er meer op dit spoor en tegen de tijd dat mijn eerste boek over BDE's, *Life at Death*, in 1980 werd gepubliceerd, zat er een aantal onderzoeken naar het bestaan van de BDE in de pijplijn. Vele onderzoekers uit de Verenigde Staten en andere landen kwamen in de jaren tachtig met hun bevindingen naar buiten. Het werd steeds duidelijker dat de BDE, zoals Moody die oorspronkelijk had beschreven, een algemeen gerapporteerde ervaring was en wel een die diepe en herkenbare sporen trok in het leven van degenen die haar overleefden. Controversieel aan dit fenomeen was, *hoe we het dienden te interpreteren*, en, als dat tenminste kon, te

verklaren. Die controverse is t t op heden blijven bestaan, maar  en ding over de BDE weten we nu zeker: ze bestaat. V le duizenden personen met een BDE zijn geïnterviewd of anderszins door onderzoekers onderzocht en grootschalige enquêtes laten zien dat miljoenen mensen een BDE melden.¹

Nadat de basale inhoud van de BDE was vastgesteld, verschoof de aandacht van een groot deel van het onderzoek naar de *effecten* van BDE's. Er zijn v le onderzoeken in verscheidene landen verricht naar de veranderingen die door deze ervaringen teweeggebracht worden.² Ook kwamen er boeken op de markt waarin de problemen aan de orde komen die mensen met een BDE kunnen hebben, wan-neer ze zich na hun fysieke herstel proberen aan het leven aan te passen, bijvoorbeeld Phyllis Atwater's *Corning Back to Life* en Barbara Harris' *Spiritual Awakenings*. Of het onderzoek nu gericht was op de aard van de BDE zelf, op de gevolgen voor of op de moeilijkheden van de betrokkenen, in bijna alle gevallen gold dat de aandacht exclusief uitging naar het leven en de ervaringen van de personen met een BDE. Zelfs populaire autobiografische literatuur van de laatste tijd, zoals Barbara Harris' *Full Circle*, Betty Eadie's *Embraced by the Light* en Dannion Brinkley's *Saved by the Light*, gaan door met het spotlicht te richten op de auteur of anderen met een BDE.

Dit is allemaal begrijpelijk genoeg, maar langzaam aan wordt het duidelijk dat deze preoccupatie met de persoon die een BDE heeft

ondergaan een zekere eenzijdigheid en misschien ook, hoewel on-bedoeld, een elitaire zweem iiv de hand heeft gewerkt. Miljoenen mensen hebben weliswaar een BDE gehad, maar v le miljoenen geïnteresseerden meer kunnen niet op zo'n ervaring bogen. Moeten die mensen maar altijd het *publiek* vormen voor de stralende sterren van de show, de mensen met een BDE? Waar is de literatuur die niet zozeer de behoeften van de persoon met een ervaring dient, maar die de honger naar lering uit en toepassing van deze ervaringen bevredigt van hen *zonder BDE!* De meesten van ons - in feite de overgrote meerderheid - zullen nooit een BDE als zodanig ondergaan, maar *ieder van ons* kan baat hebben bij de lessen die mensen met een BDE in de schoot geworpen krijgen. Het is enigszins ironisch dat er nu een omvangrijke literatuur bestaat over de BDE, terwijl er nog nauwelijks pogingen worden gedaan om deze informatie nuttig te maken voor het dagelijks leven - en eventueel ster-ven en overlijden - van mensen die zelf geen BDE hebben ervaren. Dit boek wil zijn lezers precies die informatie verschaffen, door hun in heldere taal de praktische wijsheden voor leven en sterven te presenteren die uit de bestudering van deze ervaringen zijn voortge-komen. Het is vooral geschreven voor mensen die geen BDE hebben gehad, maar die beseffen dat zij hun leven kunnen verbeteren door zich de inzichten eigen te maken, afkomstig van wat door velen als de ultieme spirituele ervaring in onze tijd wordt beschouwd. *Het licht gezien* deelt de vruchten van de boom der BDE-kennis uit, die u nu - anders dan in het paradijsverhaal - zonder schade t t u kunt nemen. Als u dit boek leest kunt u ontdekken hoe uw leven kan opbloeien zoals bij mensen met een BDE, zonder dat u voor deze wijsheid zelf uw leven hoeft te riskeren.

De BDE is niet alleen een onthullende ervaring, van een grote, adembenemende schoonheid, maar is bovendien bij machte het leven van degenen die deze ervaring deelachtig worden ingrijpend te transformeren en te helen. Zo weten we nu dat de BDE blijvende veranderingen teweegbrengt in persoonlijke waarden en overtuigingen: mensen met een BDE waarderen het leven meer, ervaren een toegenomen gevoel van zelfwaarde, tonen meer mededogen met anderen en andere levende wezens, ontwikkelen een verhoogde ge-voeligheid voor de natuur en melden een verminderd belang van materialistische en op zelfbelang gerichte waarden. Hun religieuze oriëntatie verandert evenzo en wordt meer universeel, inclusief en

spiritueel. In de meeste gevallen verdwijnt de angst voor de dood geheel en groeit er bij hen een diepe, op hun directe ervaring gebaseerde overtuiging dat ons een vorm van leven na de dood wacht. Deze overtuiging is onverwoestbaar en een bron van troost. Bovendien zeggen veel van deze mensen dat zich bij hen hogere waarnemingsmogelijkheden ontwikkelen en melden zij een toename van paranormale vermogens, intuïtief bewustzijn en gaven van gene-zing. De BDE lijkt de gewoonlijk slapende aspecten van het menselijk vermogen tot een hoger bewustzijn wakker te schudden. Ook neemt het vermogen toe zich op een gevoeliger wijze te verhouden tot andere personen en de wereld als geheel. De BDE bevordert een wijze van functioneren die voort lijkt te komen uit een vollediger gebruik van het scala van menselijke mogelijkheden, dat volgens mij het geboorterecht van een ieder is. Anders gezegd: wanneer de zegeningen van de BDE op een goede manier in iemands leven tot uiting komen, wordt zo iemand een voorbeeld van een hoger ontwikkelde persoonlijkheid, ook qua gedrag. Zoals ik in mijn eerdere boeken, met name *Heading toward Oméga* en *The Oméga Project*, heb gesuggereerd, zijn mensen met een BDE - en personen die via andere wegen een soortgelijke bewustwording hebben meegemaakt - misschien wel voorboden in de evolutie van de mensheid naar een hogere vorm van bewustzijn. Zelfs als dit waar is, dan nog past het ons niet passief deze evolutie af te wachten. De BDE als fenomeen is in mijn ogen niet slechts een smeermiddel voor de evolutie, maar een *leermiddel*. De BDE leert ons over het leven, de liefde en de menselijke capaciteiten in hun volle breedte en alle geïnteresseerden kunnen van haar les een actief gebruik maken om hun leven te verrijken en hun ontwikkeling naar verlichting te bespoedigen. Dit boek is bedoeld voor al degenen die baat zoeken bij deze kennis, die het praktisch willen gebruiken om het leven ten volle te kunnen leven, met een groter besef van de grensoverschrijdende mogelijkheden die de dood voor ons in petto heeft.

De meeste mensen met een BDE menen dat het hun missie is om anderen, die er voor openstaan, van dienst te zijn met het getuigenis van hun ervaring en hun inzichten. En met dit boek poog ik eigenlijk hetzelfde te bereiken. Ik wil de onontbeerlijke kern van deze ervaringen overbrengen op mensen die zelf geen BDE ondergaan hebben, zodat zij de praktische waarde ervan voor het alledaagse leven inzien en kunnen benutten. *Alleen al over BDE's te horen en te lezen heeft effecten die overeenkomen met de effecten die door mensen met de ervaring worden gerapporteerd*. Dit blijkt uit gegevens waarop ik later zal ingaan. Dit betekent dat de BDE vergeleken kan worden met een goedaardig virus. Door je eraan bloot te stellen word je besmet, waarmee ik bedoel: kun je dezelfde vruchten deelachtig worden als degenen die een BDE hebben ondergaan. Daarom is het belangrijk te weten wat zij hebben gewonnen bij hun ontmoeting met het Licht, opdat jij dezelfde beloning oogst zonder je leven in de waag te stellen.

DE OPZET VAN DIT BOEK

Om je deze BDE's en hun implicaties toe te kunnen eigenen, dienen we vanzelfsprekend met de ervaring zelf te beginnen. Daarom laat ik in hoofdstuk 1 een aantal ervaringen uitgebreid de revue passeren. Je wordt dan (opnieuw) herinnerd aan hun buitengewone en onweerstaanbare openbaringen, en aan hun vermogen om radicale, positieve veranderingen in iemands leven teweeg te brengen. Deze gevalsbeschrijvingen zijn nog niet eerder gepubliceerd en ze vertegenwoordigen enkele van de meest uitzonderlijke gevallen die ik de laatste tijd ben tegengekomen. Ze zijn als meer dan een inspirerend getuigenis bedoeld. Zij duiden tevens op de levensveranderende mogelijkheden die ook voor jou beschikbaar komen, eenvoudigweg door de inhoud van dit boek te lezen en te overdenken. In hoofdstuk 2

pleit ik voor de echtheid, de authenticiteit van BDE's, zodat je er zeker van kunt zijn dat het niet om luchtkastelen gaat in de vorm van dromen, fantasieën en hallucinaties. Ik baseer mijn pleidooi op de meest overtuigende onderzoeksresultaten op dit gebied, die vooral gaan over BDE's waarin dingen lijken te worden gezien of gehoord die de betrokkenen onmogelijk via de zintuiglijke weg hadden kunnen waarnemen.

Dit soort onderzoek leidt ons vanzelf naar hoofdstuk 3, waar ik meer bewijs voor de echtheid van de BDE aandraag. Eerst put ik uit mijn eigen, meest recente onderzoek, namelijk dat naar BDE's onder blinden. Daaruit is gebleken dat ook blinde mensen - *zelfs blind geboren mensen* - aangeven tijdens hun BDE visuele ervaringen te hebben. Sommige visuele details betreffen zaken van onze dagelijkse wereld en zijn dus - in principe - na te trekken. Ik laat een vrouw, die vlak na haar geboorte blind werd, over haar BDE aan het woord. Daarna zet ik mijn pleidooi ten gunste van de authenticiteit voort op basis van een geheel andere lijn van BDE-onderzoek, te weten het onderzoek naar BDE's van kinderen, vooral zeer jonge kinderen. Als voorbeeld hiervan vertel ik het verhaal van iemand die zegt als zuigeling van negen maanden een BDE te hebben mee-gemaakt.

In hoofdstuk 4 gaan we door met de authenticiteitskwestie, maar betrekken deze nu op de nawerking van BDE's. Hoe je ook over de aard en echtheid van BDE's denkt, de effecten ervan op het leven van de betrokkenen zijn echt. In dit hoofdstuk laat ik zien dat mensen na een BDE bepaalde karaktertrekken gaan vertonen. De strekking van dit hoofdstuk is dat dit gemeenschappelijke en aantrekkelijke psychologische profiel voor ons allemaal haalbaar is, of we nu een BDE hebben ondergaan of niet. Wat mensen met een BDE zijn geworden dankzij hun ervaring is ook voor ons bereikbaar, omdat

de kracht ervan voor ons gaat werken als we ons in hen inleven en de lessen van de BDE in ons dagelijks leven actief toepassen. Dit voert ons naar hoofdstuk 5 en 6, waar we in alle ernst zullen beginnen die verbanden te leggen die noodzakelijk zijn om de implicaties van de BDE te kunnen verwerken, opdat deze kennis van praktische waarde kan worden. Hiertoe gaan we in deze hoofdstukken in op een van de meest opmerkelijke aspecten van de BDE: het levensoverzicht - de panoramische herhaling van vrijwel alle gebeurtenissen in iemands leven. Verder zal ik dit nog steeds onder-gewaardeerde onderdeel van de BDE illustreren met een aantal passages uit interviews met degenen die zelf van dit verbazingwekkende fenomeen kunnen getuigen. Uit mijn ervaring als docent en leider van workshops weet ik dat de inzichten die men kan opdoen uit dit aspect van de BDE het leven van iemand die de moeite neemt ze te overdenken, ingrijpend en blijvend kunnen veranderen. In dit hoofdstuk wordt bovendien een aantal oefeningen aangeboden die je helpen deze inzichten te verteren.

In hoofdstuk 7 behandelen we een volgende belangrijke les van de BDE, die over de noodzaak van zelfaanvaarding. Ook hier maak ik gebruik van door mij verzamelde getuigenissen, waarvan ik het belang voor jouw leven duidelijk zal maken.

Hoofdstuk 8 benadrukt de verschuiving in waarden en overtuigingen die in het kielzog van de BDE volgen, bijvoorbeeld het belang en de voorrang van liefde, dienen, eerbied voor het leven en het bestaan van een leven na de dood. Om de verbinding met jou persoonlijk te leggen, ga ik hier bovendien op de gegevens in die erop wijzen dat alleen informatie over BDE's al grote invloed heeft op hen die geen BDE-ervaring hebben. Vanzelfsprekend doe ik dit met de opzet je te tonen hoe overweging en actief gebruik van het materiaal in dit hoofdstuk je van dienst kan zijn bij het tót stand brengen van dezelfde verschuiving in waarden, overtuigingen en gedrag, als wordt gerapporteerd door mensen met een BDE. In hoofdstuk 9 zet ik mijn betoog voort met het onderwerp van de hogere menselijke capaciteiten die door

BDE's lijken te worden op-geroepen, in het bijzonder de manifestatie van gaven van genezing. Ik geef hier voorbeelden van en behandel het onderzoek dat erop duidt dat de BDE de ontwikkeling van helende vaardigheden en een verhoogde staat van bewustzijn stimuleert. Verder ga ik in op de genezende kwaliteiten van het Licht: we zullen enkele gevallen beschrijven waarin de BDE gebroken mensen lijkt te hebben geheeld en weer op de koers van hun oorspronkelijke bestemming heeft gebracht. Het kerndeel van dit hoofdstuk zal worden gevormd door de bespreking van de wijze waarop deze informatie je kan helpen de dynamiek van ziekte te begrijpen en fysieke en spirituele genezing in jouw leven kan bevorderen.

Na de lessen van de BDE voor het alledaagse leven en de realisatie van je hogere mogelijkheden te hebben overwogen, verdiep ik me vervolgens in het nog steeds schokkende thema van de dood zelf. In feite zal ik in hoofdstuk 10 argumenten aandragen voor de stelling dat twee decennia van BDE-onderzoek belangrijk hebben bijgedragen aan een onvermijdelijke herziening van ons begrip van het moment van de dood en wat ons daarna mogelijk te wachten staat. Voorstellingen van het veelgenoemde Licht of wezen van licht hebben in toenemende mate de traditionele figuur van de dood naar de achtergrond gedrukt: Magere Hein, wiens afschrikwekkende spook-verschijning de westerse ziel nu al honderden jaren heeft achtervolgd. Deze man met de zeis is op de terugtocht en mensen die hem de dood in het gezicht staren, kunnen uit veel troostrijker en hoopgevender beelden van de dood putten - en dat is grotendeels te danken aan de bekendheid die het BDE-onderzoek geniet, al vanaf zijn start midden jaren zeventig.

In dit hoofdstuk beschouw ik in hoeverre deze informatie is doorgedrongen tot de zorg voor en voorbereiding van de stervenden - in verpleeghuizen, bij de terminale zorg in ziekenhuizen en in de pastorale zorg. Voorts beschrijf ik nieuw onderzoek naar de invloed van informatie over BDE's op ouderen, nabestaanden in de rouw en mensen die te horen hebben gekregen dat zij op afzienbare termijn zullen overlijden. In dit verband maak ik veelvuldig gebruik van berichten van ervaringen die ik ontvangen heb van rouwende mensen (met name van moeders die hun kind verloren hebben) en van patiënten die aan aids lijden. Hun verhalen demonstreren hoe immens belangrijk de informatieverschaffing over BDE's is geweest voor hen die de dreiging van de dood of de emotionele gevolgen daarvan moeten verdragen. Dit hoofdstuk helpt je bovendien je op je eigen dood voor te bereiden. Het stelt je in staat onnodige angsten voor wat er op het moment van de dood gebeurt uit te schakelen - zoals ook mensen door hun BDE voor altijd verlost zijn van hun doodsangst.

De bespreking van de voorbereiding voor en het moment van de dood leidt ons vanzelf naar de vraag wat er gebeurt nadat alle levensfuncties zijn gestopt. Dit is het thema van hoofdstuk 11. Niemand, hoe wijs ook, kan over deze kwestie met volstrekte zekerheid spreken. Toch zijn veel mensen met een BDE tamelijk stellig op dit punt. Als groep genomen kennen ze weinig twijfel en zijn zij ervan overtuigd dat ons allen een of andere vorm van voortbestaan wacht. Onderzoeken laten verder zien dat hun overtuiging aanstekelijk werkt en ook anderen, die de kans benutten hun visies te beluisteren, inspireert tot een groter geloof in leven na de dood.

Na deze overwegingen is het nog maar een kleine stap naar het onderwerp van de spirituele en metafysische kerninzichten die verkregen kunnen uit een onderdompeling in het Licht tijdens de BDE. Volgens mensen met de ervaring is werkelijk alle kennis in dit Licht aanwezig. Het verwijlen in dit Licht en de eenwording ermee maken deze alomvattende kennis toegankelijk voor hen, en via hen voor ons. Het hoogtepunt van hoofdstuk 12 bestaat uit een aantal nog niet eerder gepubliceerde verhalen, die *complète* BDE's vertegenwoordigen. Het spreekt vanzelf dat de meeste BDE's fragmenten vormen, hoe complex ook, van de

ervaring van het sterven en als zodanig niet het complete verhaal zijn. Aan de andere kant ben ik de laatste jaren enkele gevallen tegengekomen die suggereren dat zulke volledige ervaringen af en toe voorkomen en altijd een ont-moeting met een *tweede* Licht inhouden. Deze voorbeelden zijn de meest diepgaande en opzienbarende van alle BDE's die op mijn pad zijn gekomen sinds het begin van mijn onderzoek. Als je je hun implicaties ten voile eigen kunt maken, zal je geloof in de onuit-sprekelijke, stralende Liefde die het heelal doordringt, bijzonder sterk worden. Dit hoofdstuk vormt de kroon op de kennis die ter be-schikking staat van iemand met een BDE - de ultieme lessen van het Licht.

Maar met deze climax is dit boek nog niet ten einde. In hoofdstuk 13 dalen we weer af uit hoogste hemel waarheen de BDE ons voer-de, en verruilen de sublieme glorie voor de wereld van alledag, die de echte test vormt voor de kennis die gebaseerd is op de BDE. Het thema van dit korte hoofdstuk is dat wij allen mogen en moeten le-ren van een ervaring die noodzakelijkerwijze slechts een minder-heid toevalt. In plaats van de inzichten uit eerdere hoofdstukken te herhalen, zet dit slothoofdstuk je aan tôt het gebruik van bepaalde hulpbronnen, ter verdieping en verpersoonlijking van de lessen die je in het voorgaande zijn aangereikt. Daartoe heb ik een spéciale bijlage vervaardigd, waarin verscheidene van deze bronnen zijn op-genomen: boeken en namen en adressen van organisaties die zich bezighouden met BDE's en hun implicaties. [vert.: Deze bijlage is aangepast voor het Nederlandse taalgebied.] Het is mijn hoop dat je met behulp van dit alles in staat bent te blijven putten uit de BDE, opdat je je eigen leven verrijkt, en dat zijn weldaden zich door jouw inspanningen naar velen verspreiden.

Op deze wijze zal het onstillbare verlangen van de mensheid naar een volledig verlicht bewustzijn en naar heelheid voor onze in ge-vaar verkerende planeet worden beantwoord.

EEN PERSOONLIJKE OPMERKING

Ik duidde er eerder op dat ik al twee voile decennia het BDE-feno-meen exploreer. Gedurende die période ben ik vooral docent en on-derzoeker geweest. Maar in die tijd ben ik nooit opgehouden ook leerling te zijn van dit fenomeen, dat me al die jaren heeft gefasci-neerd, zelfs betoverd. Vanaf de start van mijn werk op dit gebied was het duidelijk dat de ervarenders die ik reeds had ontmoet en die ik onderweg nog zou ontmoeten, mijn eigen leraren zouden worden. En inderdaad, dat zijn ze voor mij geweest; ik heb enorm veel geleerd van het optekenen en overdenken van hun woorden en in-zichten.

Nadat ik drie boeken had geschreven die voornamelijk over BDE's gingen, dacht ik klaar te zijn met dit onderwerp en rijp om me op andere terreinen te begeven. Wat kon ik tenslotte nog toevoegen aan alles wat ik in deze boeken en mijn vële artikelen reeds had ge-meld? Met welke nieuwe feiten of inzichten kon ik nog een bijdra-ge leveren, of wat diende misschien nog scherper geformuleerd te worden?

Toen ik op een dag hierover mijmerde, kwam de gedachte bij mij op dat ik het liefst anderen iets zou willen geven wat mijzelf zo goud was geschonken door al die mensen met een BDE die ik in de loop van mijn werk had leren kennen: niet zomaar meer onderzoeksre-sultaten, zoals in mijn eerdere boeken, maar de gave van de wijs-heid die gevonden kan worden in het luisteren naar deze mensen en in het volgen van hun daden, en die van een onschatbare waarde is in het alledaagse leven. In feite wilde ik de BDE weggeven, zijn onderwijzingen verbreiden, overal waar er maar enige hoop is tôt het vinden van een vruchtbare bodem waarin ze wortel kunnen schieten. Jij bent mijn akker. Ik ben gekomen om te zaaien wat ik van anderen heb ontvangen;

ik ben gekomen om jou te beplanten. Ik kan niet meer doen dan de zaden zachtjes over je uit te strooien. Als jij wilt dat ze opgroeien, dien je ze te voeden en ervoor te zorgen dat ze ge-dijen. Als je in de herfst wilt oogsten, zal ook jij je moeite dienen te getroosten. Ik kan je alleen een overvloedige oogst toewensen. Maar in den beginne is het zaad, en het zaad is gemaakt van Licht. Dat het je duizelt wanneer het op je valt en wortelt.